

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškova ulica 6/L. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letna 60 Din. za tiskarstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davki posebej. Polt. lek. rač. 11.153. Telefon 3112

V razmišljanje

Znane so borbe našega stanu in teškoče s katerimi se je borila naša stanovska organizacija od vseh začetkov svojega obstoja. Za treznega in preudarnega učitelja so jasni in vidni uspehi, ki si jih je priboril naš stan zase in za šolo.

V zadnjih letih se je delo organizacije še izpopolnilo z raznimi vzporednimi in samostojnimi ustanovami, ki imajo na eni strani nalogo postaviti organizaciji krepke gospodarske osnove, na drugi pa razširiti in poglobiti njen delokrog pri nadaljnji vzgoji članstva za čim večjo usposobljenost pri odgovornem poklicnem delu, kakor tudi za uspešnejše vršenje kulturnih in gospodarskih nalog, ki jih naklada nova doba učitelju.

Po zadnjem znižanju prejemkov, ki je zadelo občutno vse državne uslužbenke, naj občutnejše med njimi pa učitelje, so se pojavili po nekaterih naših društvi glasovi, naj organizacija opusti vse vzporedne posebne kulturne ustanove in odseke ter posveti svoje delo in prizadevanje le gospodarski obrambi svojih članov. To misel jim nareka skrb za znižanje organizacijske proračuna in znižanje članarine, katero članstvo vsled okrnjenih prejemkov težko plačuje.

Ti in enaki glasovi ne prihajajo iz vrst večine, ne iz vrst res zavednih in resnično poštvalnih organizacijskih članov, ampak so to glasovi iz vrst onih, katerih vezi z organizacijo so navadno prav rahle, ki nimajo globoke stanovske zavesti in smisla za poštvalnost, ki si ne niti ne žele in je ne potrebujejo, saj najdejo te vrste ljudi itak ob vsaki priliki in situaciji svoj oslon, da padejo vedno na mehko. To niso glasovi tovarišev iz oddaljenih, zapuščenih in težkih kmetijskih krajev, kjer najpoštvalnejše vršijo svoj poklic v trdni zavesti, da je v skupnosti in organizaciji podpora moč. To so navadno glasovi raznih pestovancev, ki še niso okusili trdega dela in žrtvovanja učitelja, zato tudi ne morejo razumeti skrbi in žrtve organizacijskih delavcev (v njih očeh so to egoisti, ki se bore za honorarje).

Pretekli časi so bili trdi za slovensko učiteljsko, pa bili so kljub vsem težavam lepi, saj ga je vezala resnična stanovska zavest in skupnost. Čim ostrejši je bil boj, čim hujši so bili udarci, tem jačja je bila medsebojna povezanost in poštvalnost, tem iskrenjeje tovarštvo kljub vsem političnim in gospodarskim pritiskom.

Kljub temu, da je bil učitelj najslabše plačan javni namestnik, niste slišali v naši organizaciji glasu proti članarini, niti glasu o begu iz organizacije. Udarci in trpljenje so bile vezi skupnosti in solidarnosti, ki so vedno znova utrjevale in končno utrdile našo organizacijo tako, da prednjači danes vsem ostalim organizacijam v državi.

Ni zadnja zasluga stanovske in organizacijske zavesti slovenskih učiteljev, da smo danes v skupnih vrstah vsi učitelji v državi in z ostalimi organizacijami državnih namestnikov v složnem delu za skupne koristi. Ako bi bili imeli v svojih časih današnje, sicer redke propagatorije za znižanje organizacijskih dajatev, ne vemo kako bi bilo z organizacijsko skupnostjo in našim položajem.

Danes veže vse organizirano učiteljsko skupna stanovska in povsem nepolitična organizacija, ki se bori nesebično in z vsem poudarkom za zdrav napredek šole in upravičene pravice stanu. Organizacija odklanja vse politične vplive, pa naj prihajajo od zunaj ali pa iz lastnih vrst. Bori se le za zakonitost in pravico, neglede na politično pripadnost posameznikov. Zahteva pa, da so vsi člani prevzeti resnične skupnosti in trdno odločeni deliti z vodstvom organizacije vse dobro pa tudi hudo. Prav v težkih časih potrebuje organizacija medsebojne povezanosti članstva, nepopustljive vztrajnosti zvestobe in podvojene poštvalnosti. Odklanja vse one, ki trosijo malodušje in predpostavljajo lastne koristi skupnim.

Ponosni smo na številčno moč svoje organizacije, še ponosnejši pa smo na idejno silo, ki je v naših vrstah.

Ni pa glavno število, ideja skupnosti, stanovske zavesti in poštvalnosti ter odločne vztrajnosti tudi v najhujših prilikah je ona sila, ki je vodila in naj vodi tudi sedaj naše vrste k uspehom. Brez oklevanja in brez olepšav moramo enkrat odločno poudariti, da nam je ljubi odkrit tovariš izven naše organizacije, kakor prikrit nergač in nezadovoljnej v lastnih vrstah. Želimo odkritih in borbenih kritikov, potrebni so organizaciji. Odklanjamo pa nergače, ki molče kadar je treba govoriti avditoriju, govore pa pred nepoklicanimi, da ustvarjajo razpoloženje po svojem okusu. Na srečo je takih članov malo v naših vrstah, pa še tako malo jih je za zdravo organizacijsko delo preveč.

Naše delo je važno in odgovorno, ne samo za stan, tudi za šolo in narodni blagor, zato je potrebno, da se vsak posameznik zaveda svoje odgovornosti in po svojih mo-

čeh s konstruktivnim delom in žrtvami pomaga h krepitvi in spopolnitvi organizacijskih ustanov in naprav.

Vsi vemo, da so današnje prilike težke, da moramo nositi bremena in pomagati z žrtvami in odrekanjem, da prebrodimo teškoče in ustvarimo boljše in zadovoljnejše čase.

Gospodarske prilike zahtevajo od nas marsikatero omejitev, odrekanje kulturnih in materialnih dobrin, ki bi jih kot državni namestniki in kulturni delavci ne smeli pogrešati. Težko je to, tudi ne bo ostalo brez zlih posledic. Toda, če smo v to primorani, ne bomo začeli najprej v lastni organizaciji pri lastnih ustanovah, ki smo jih ustanovili s težkimi žrtvami. Dolžnost naša je, da vzdržimo, da so naše ustanove zadnje, ki naj čutijo naše pomanjkanje.

Načela prosvetne politike

Svoboda šole in šolske organizacije

Kulturno, prosvetno in socialno stremenje ter delo udruženja za napredek šole in narodne prosvete se bo doseglo ako se zagotovi:

Svoboda šole in šolske organizacije — in principi: —
ustvarjanje in podpiranje prosvetnih ustanov vseh vrst, ekonomsko sigurnost in nezavisnost šole.
demokracijo in avtonomijo šolstva, zastopstvo šolstva v vseh zakonodajnih in avtonomnih korporacijah in ločitev šolstva od vseh faktorjev, ki ovirajo njegov razvoj;

Deklaracija o smeri stanovske politike JUU.

Pod istim naslovom sem v »Učiteljskem tovarišu« razpravljal že o dveh točkah naše »Deklaracije« sprejete na glavni skupščini v Sarajevu in to o svobodi otroka in o svobodi učitelja pri delu. S člankom »Svoboda šole in šolske organizacije« pa se zaključuje izvajanja o načelih prosvetne politike.

Šola se mora pravilno razvijati in dvigati le tedaj če ji je zagotovljena popolna svoboda. Do te nam še mnogo manjka. Dasi se tega zavedamo, vendar smo si še očitni principi, ki nas, ako jih bomo strogo uveljavljali, privedejo do svobodne šole. In to nam je nujno potrebno, ako hočemo narod dvigniti na najvišjo kulturno stopnjo.

Potrebno nam je ustanavljanje in podpiranje prosvetnih ustanov vseh vrst. Med te prosvetne ustanove prištevamo predvsem nadaljevalno šolstvo, ki tvori tudi po § 154. zakona o narodnih šolah osnovo vsega narodnega izobraževanja. Prav to šolstvo daje učitelju najlepšo osnovo za razvoj vseh prosvetnih ustanov in zato mora biti v rokah osnovnošolskega učiteljskega, ker tvori sestavni del narodnega šolstva. A da bo ustrezalo svojem namenu, mu mora biti dovoljen svoboden razvoj in razmah.

Učiteljsko se mora pobrigati, kako si ohrani one pridobitve, ki mu po zakonu pripadajo, ki si jih je pridobilo s svojim delom in prizadevanjem. Le učiteljsko, ki pozna ustroj narodne in nadaljevalne šole more delovati za svobodo šole, le ono je pozvano, da vodi to šolstvo in skuša doseči izvedbo svobodne šolske organizacije. Da si bomo mogli obdržati vse pridobitve si moramo vzdržati moč svoje lastne organizacije, moč svojega stanovskega in strokovnega časopisa, moč svojega vpliva. Za delo v svobodni šoli je potreben zelo visok nivo strokovne izobrazbe, ki si jo mora učiteljsko samo utrjevati. Naša zahteva po univerzitetni izobrazbi najbrže ne bo realizirana v doglednem času in medtem mora učiteljsko skrbeti samo za svojo nadaljnjo izobrazbo. Tu nam je zopet nujno potrebno lastno časopisje. Le lastni tisk lahko usmerimo tako, da ustreza našim skupnim potrebam, našim skupnim interesom. Borba za svobodno šolo zahteva od nas močno enotno nastopanje, zahteva soglasje in krepko sodelovanje celokupnega stanu. To borbo more izvesti le močna učiteljska stanovska organizacija.

Vsi smo sprejeli zahtevo po svobodi otroka, učitelja in šole. Boriti se bomo morali zato, čeprav je v sedanjih časih ta borba zelo težka, boriti se za ekonomsko sigurnost in nezavisnost šole, dasi je to prav v sedanjih, gospodarsko težkih časih zelo, zelo ovirano. Toda le z delom in prizadevanjem bomo dosegli to, kar nam je nujno potrebno. V šoli primanjkujejo najnujnejše potrebe. — Ni krede, ni zvezkov ni črnila, a za svobodo šole je prvi predpogoj, da je ekonomsko sigurna, da lahko oskrbi vse otroke s potrebnimi učili, samoučili in učnimi pripomočki ter da se otroke neznoznega birokratizma. Nobeden posameznik, pa če je še tako močna in vplivna osebnost ne more izvesti vsega tega, marveč nam je v dosegu zahtevanega smotra nujno potrebna močna in trdna organizacija zavednega članstva.

Naša dolžnost je, da trezno in preudarno motrimo položaj v naši organizaciji. Prav je, da ugotovimo morebitne pogoje in jih pomagamo po svojih močeh v strnjeno skupnost omiliti in popraviti. To pa bomo dosegli le s trezno preudarnostjo, brez oklevanja in malodušnosti. Pomagajmo kjer in kakor moremo v trdni povezanosti z našim organizacijskim vodstvom, ki ima veliko nalogo in skrb, da pribori najvažnejšemu stanu poleg materialnih dobrin potrebno samostojnost in neodvisnost. Vsaka demontaža organizacijskih ustanov, vsako podvezovanje materialnih virov bo okrnilo sedanje uspešno delo in oslabilo organizacijsko moč. Materialne dobrine, ki bi jih bili deležni posamezniki članov organizacije z okrnjenjem članarine, bi ne bile v nikakem razmerju s škodo, ki bi jo utrpel stan, pa tudi narod.

VSEBINA:

V razmišljanje.

Načela prosvetne politike.

O uradniški stalnosti.

Glasbeno življenje pri nas.

Izjava.

Nastopimo vsi v obrambo stanu.

LISTEK: Par misli o poskusnih razredih. —

Spominska knjiga.

Splošne vesti. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor JUU. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

od nje pričakovati razmaha in pravih uspehov. — Le z ločitvijo šolstva od politične uprave bi mu bil pod strokovnim vodstvom zagotovljen pravilen razvoj.

Šolstvo je najvažnejši faktor javnega življenja in kot tako mora biti zastopano v vseh zakonodajnih in avtonomnih korporacijah. Povsod kjer se odloča usoda šole mora ta imeti svoje zastopstvo. Učiteljsko more najlažje in najuspešnejše nastopati v korist šole, ker pozna nje potrebe in nje zahteve. Današnja moderna doba priznava in upošteva na vseh mestih strokovna mnenja, ker hoče, da je vsako delo čim pravilnejše izvršeno in čim boljše dogotovljeno. — Če upoštevamo to edino pravilno stališče tedaj pridemo do vprašanja, kdo more bolje in uspešnejše skrbeti za pravilen razvoj šolstva nego učiteljsko — le prilika se mu mora nuditi za to. Zahtevo po zastopstvu učiteljskega v vseh zakonodajnih in avtonomnih korporacijah smo postavili že pred zadnjimi volitvami, potrdili smo jo v deklaraciji in na njej tudi vztrajamo, ker uvidevamo nujno potrebo za to.

Razvoj svobodne šole ovirajo najrazličnejši faktorji, ki nimajo niti najmanjše zveze s šolstvom. Poslužujejo se ga le v svoje osebne koristiljubne namene in ga z raznimi demagoškimi gesli spravljajo v kočljiv položaj ter ovirajo njegov razvoj in razmah. Znano je da je demagogija največji sovražnik demokracije. In če smo postavili demokracijo med one činitelje, ki lahko pripomorejo do popolne svobodne šolstva, tedaj moramo delovati na to, da se loči od šolstva vsak tudi najmanjši vpliv vseh onih faktorjev, ki ovirajo njegov razvoj. —ž.

O uradniški stalnosti

»Narodna Prosveita« od 20. oktobra pri naša naslednji uvodnik, ki ga zaradi aktualnosti priobčujemo v celoti:

Obstoja vprašanje, ki ga bo težko staviti z dnevnega reda. To tudi ne bi bilo v skladu z državnimi in nacionalnimi interesi. To je vprašanje uradniške stalnosti — specialno — učiteljske stalnosti.

Čitali smo uredbo o znižanju uradniških prejemkov. V tem trenutku nas interesira njena motivacija. Iz nje je razvidno, da se je minister financ odločil od tega koraka, poleg ostalega, tudi zaradi tega, ker se po plačilnih seznamih vodi preveliko število uradnikov — aktivnih in upokojenih. Posebno pade v oči veliko število upokojencev in to takih, ki nimajo polnega števila službenih let. Upokojeni so bili oni, ki se jim je na ta način hotelo iti na roko, — to je pokojnina naj bi bila neka stalna sinekura, nek žep, — a istočasno bi upokojenec dobil kak lukrativni položaj na neki privatni ali poldržavni ustanovi. Ampak večina teh začasnih upokojitev je bila izvršena kazenskim potom. Slučaj je resen, ter po izjavi ministra financ paralizira naše finance. Nastaja vprašanje: odkod toliko in takih upokojitev? Ali so bile potrebne, in ako so — komu so bile potrebne? — Predčasne upokojitve, kot kazni, bi po našem mišljenju sploh ne smele obstojati; ampak ako se že stoji na principu, da smejo obstojati tudi predčasne upokojitve kot sredstvo za kazni, — tedaj bi smele biti to le v minimalnem številu. Upokojitve po diskretni pravici niso pravni dokaz, da je nekdo tudi kriv.

Upokojitve so se vršile iz razlogov, ki se ne morejo opravičiti z državno potrebo.

Glasbeno življenje pri nas

Glasbeno življenje je bilo pri nas že pred vojno zelo živahno. Skoro vsaka večja vas je imela svoj pevski zbor. Številna pa so bila tudi tamburaška društva. Tako smo imeli leta 1912. 250 pevskih in 168 tamburaških zborov. Pevski zbori so ostali približno pri istem številu, tamburaški zbori pa so se začeli opuščati, namesto teh so se začeli ustanavljati orkestri na lok in godbe na pihala.

Samostojnih glasbenih in pevskih društev imamo danes 352. Pripomniti pa je treba, da

ima skoro vsako večje društvo tudi že svoj pevski odsek.

Trditev, da so se pevski zbori preživeli, ni resnična. Nasprotno, naša narodna in umetna pesem se goji v naših pevskih društvih vedno resnejše. Naši najboljši pevski zbori niso nastopali z uspehom samo v Ljubljani, v Zagrebu in v Beogradu, ampak so odnesli lepa priznanja tudi v tujini. Tako je ljubljanska Glasbena matica doživela lepe uspehe pred časom na Dunaju, po Češkoso-